De exemplaren, die ik vond, waren maar klein, in geen geval hoger dan 20 cm, en daar in m'n flora de hoogte wordt opgegeven tot 45 cm, meen ik wel, dat de planten op mijn vindplaatsen niet erg tierden. Ze hadden, op enige afstand gezien, zo het uiterlijk van een dopheideplantje.
We zeiden zoëven, dat het Duizendguldenkruid vroeger in de geneeskunde werd gebruikt, en kunnen er aan toevoegen, dat het tegenwoordig door sommigen nog wel als geneeskrachtig wordt beschouwd. Om de waarde, die het als geneeskruid had, kreeg het misschien z'n naam. In een handschrift van een onuitgegeven werk over Materies Medica van 1843, door mij genoemd in een bijdrage over Chelidonium majus, voorkomende in „Natura", 46ste Jaargang No. 7, Juli 1949, komt het voor onder de naam: Gentiana centaurium; de plant behoort dan ook tot de Gentianaceeën. Het wordt hier ook genoemd Centaurium minus. In het genoemde handschrift wordt het Duizendguldenkruid ingedeeld bij de „bittere middelen", als onderafdeling van de Versterkende Middelen (Roborantia). Het manuscript vermeldt omtrent ons Duizendguldenkruid o.a.:
„Gebruikt worden de bloeijende toppen van het kruid."
„De Centaurium minus bezit een bitter en oplossend beginsel, welke laatstgenoemde kracht meer dan in de Alst (d.i. Aalst of Absinth-Alsem, Artemisia Absinthium Kr.) en de gentiaan en in andere soortgelijke middelen voorhanden is, zodat dit middel niet slechts in verzwakking der eerste wegen, maar ook in verstopping van den onderbuik, in tusschenpozende koortsen, in geel- en waterzucht, welke uit zwakheid zijn ontstaan, teregt wordt aanbevolen."
Men ziet, dat het Duizendguldenkruid eertijds hoog aangeschreven stond in de geneeskunde, al werd het misschien niet op één lijn gesteld met de Stinkende Gouwe.

Iets over wormen

door P. Leentvaar

Naar aanleiding van het artikel van Prof. Tinbergen over „een meeuwenraadsel" in „Natura", April '50, wilde ik iets mededelen van m'n ervaringen bij wormachtige organismen.
Er zijn verschillende regenwormsoorten. In de aarde leven de soorten Allolobophora en Lumbricus, die beide reageren op het trillen van de grond en dan naar de oppervlakte komen. Door deze vluchtreactie kunnen zij aan hun vijand, de mol, ontkomen. Anderzijds wordt echter door verschillende vogels van deze reactie geprofiteerd, om de wormen uit hun gangen naar boven te drijven en te consumeren.
Een andere soort is Eiseniella tetraedra. Dit dier leeft op de bodem van sloten, in flap, in de bedding der zandfilters van onze waterleidingbedrijven en in groten getale op de cokesbedding van rioolwaterzuiveringsinstallaties. In het laatste geval vormen ze met een andere oligochaet, Tubifex e.a., de zgn. fauna hygropetrica (d.z. dieren die leven op natte stenen).
Van deze soort heb ik geconstateerd, dat zij wel gevoelig is voor trillingen. Op de cokesbrokken trekken zij zich bijvoorbeeld bij verontrusting tot een kluwen samen. We kunnen ons voorstellen, dat op deze wijze de binnenste individuen van de kluwen het best beschermd zijn tegen uitwendige bedreigingen.

In het geval van de zandfilters leeft Eiseniella meer afzonderlijk. Zijn levenswijze komt dan overeen met die van de gewone regenworm. Waarschijnlijk houden zij zich niet op in zelfgemaakte gangen, maar in de openingen tussen de korrels der onderste grove lagen. Het is de vraag of Eiseniella in staat is zich snel door het zand te graven. Bij het droogvallen van de filters heb ik de dieren nooit op het zandbed aangetroffen. Typisch is ook verschil in bouw van Eiseniella in vergelijking met de gewone aardworm. Eerstgenoemde is slapper en slijmeriger, heeft minder spierbundels, dan laatstgenoemde. Het gedrag is ook anders. De voortbeweging van Eiseniella is een voorzichtig-zoekend-tasten zonder snelle voortgang; Allolobophora en Lumbricus hebben een meer positief-gerichte-tastbeweging met vrij snelle voortgang.
Voor de bodembewonende waterwormen geldt als vluchtreactie het zich terugtrekken in de modder, tengevolge van trillingen, stroom- of lichtprikkels in verband met naderende vissen e.d.
Dit laatste geldt ook voor de zeepier en voor zover ik mij van wadexcursies herinner trok Arenicola zich in zijn gangen terug bij onraad. Het komt mij voor dat op het wad scholeksters met hun stevige boorsnavels beter raad zullen weten met Arenicola, dan meeuwen met hun haksnavels. Ik heb hierover echter geen gegevens.

Massaal optreden van de zeeprik in Amerika

In „Natural History" van November 1949 komt een interessant artikel voor over de bedreiging van de Amerikaanse binnenvisserij door de zeeprik, waar we een kort resumé van willen geven. Het gaat over de streek van de grote meren, Lake Ontario, Erie, enz., waar een bloeiende industrie, die per jaar voor een bedrag van 12.000.000 dollar produceert, vooral aan ingeblikte forellen, haar ondergang tegemoet gaat.
Plm. 1936 werden er in Lake Huron per jaar 1.720.000 pounds forel gevangen. In 1948 was de vangst nog slechts 5000 pounds. Soms vertonen 90 % van de gevangen vissen littekens van de prikkenbeet.
In het binnenland van de U.S.A. kwamen aanvankelijk geen prikken voor, in tegenstelling met Europa, waar rivier- en beekprikken bekend zijn, meest onder de naam van negenogen of lampreien. Wellicht zijn dit aan het zoete water aangepaste vormen van de zeeprik.
In de Verenigde Staten is de zeeprik pas de laatste tientallen jaren bezig het vasteland binnen te dringen. Het ging aanvankelijk niet erg vlot, omdat het dier diep water nodig heeft. Tot 1921 slaagde de prik er niet in zich te vestigen in de diepe meren, want de Niagara-vallen vormden een onoverkomelijke hindernis. Toen het kanaal, dat de meren verbond met het lager liggende deel, klaar was, begon het grote uitzwermen.
Elk jaar werden de vissen verder naar het Westen gesignaleerd. In de meren vonden de dieren een grote overvloed aan vis. Vooral de forel met haar vrij zachte schubben was een gemakkelijke prooi en dikwijls worden dan ook forellen gevangen, waaraan de prik met z'n ronde bek, die scherp als een rasp is, zit vastgezogen.
De volwassen prikken zoeken paaiplaatsen in ondiepe zijrivieren. Hier wordt door het mannetje en wijfje een nest gemaakt. Stenen worden verplaatst met behulp van de bek, die een uitstekend zuigapparaat vormt. Het wijfje, dat in haar laatste levensperiode eigenlijk alleen maar één groot eierreservoir is geworden, zet nu 25—100.000 eieren af, en sterft spoedig hierna. De jonge